

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан педагогічного факультету
проф. Олещук Т.О.

« 31 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкової)

НАУКОВИЙ СЕМІНАР

освітнього рівня магістр
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»

Шифр за навчальним планом НС

Київ 2023

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Науковий семінар»
затвердженої на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова «22»
квітня 2023 року, протокол № 5.

Розробники програми:

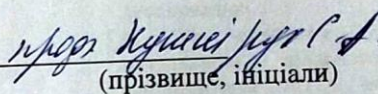
Дем'яненко Н.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки УДУ
імені Михайла Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки

«25» серпня 2023 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

I. Опис навчальної дисципліни
Шифр дисципліни НС

Загальні характеристики навчальної дисципліни	Навчальне навантаження з навчальної дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів - 3		Методи навчання: I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. 1) За джерелом інформації: Словесні: лекція (проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда. Наочні: ілюстрація, демонстрація. Практичні: вправи. 2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні. 3) За ступенем самостійності мислення: пошукові, дослідницькі. 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: виконання індивідуальних тьюторіалів. II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни.
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)	Загальна кількість годин - 90		
Освітній ступінь магістра	Денна		
	Заочна		
Робоча програма Обов'язкова	Лекції:		
	Семінарські (практичні) заняття:		
	26	12	
Рік вивчення освітнього компоненту за навчальним планом - 1	Лабораторні заняття:		Форми поточного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, есе; комп'ютерне тестування; уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.
	Самостійна робота:		
Семестр I	64	78	Форма підсумкового контролю: залік
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 6	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	1:2	1:7	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – обґрунтування, організація і здійснення наукових досліджень в галузі освіти і педагогіки, дискутування освітніх, педагогічних проблем, освітньо-проектна діяльність.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, філософія освіти, освітня політика, педагогіка, психологія, сучасні інформаційні технології, методика викладання фахових дисциплін, освітня інноватика, зарубіжні освітні системи, нормативно-правове регулювання діяльності ЗВО, андрагогіка, герогогіка.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання освітнього курсу «*Науковий семінар*» є формування умінь і компетентностей виконання науково-педагогічного дослідження, розуміння методологічних засад, сучасних проблем освіти і педагогіки, закономірностей і принципів, педагогічної технології і методів реалізації профільної дослідницької програми, науково-педагогічного проекту, написання науково-педагогічної праці (магістерської роботи), організації і ведення наукової дискусії.

Основними завданнями викладання освітнього курсу «*Науковий семінар*» є формування:

- знань методолого-теоретичних засад науково-педагогічного дослідження;
- умінь структурування і організації науково-педагогічного дослідження;
- компетентностей розроблення методики проведення науково-педагогічного дослідження з урахуванням його специфіки;
- умінь логічного добору, доцільного компонування, застосування комплексу методів науково-педагогічного дослідження (теоретичних, емпіричних) відповідно до науково-педагогічної спеціальності, програми, мети і завдань дослідження;
- вмінь і компетентностей з узагальнення результатів науково-педагогічного дослідження, апробації та впровадження інноваційних здобутків у освітню практику;
- наукової культури педагога-дослідника, вмінь структурування і ведення наукової дискусії;
- розуміння проблем академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№	Результати навчання	Компетентності
1.	РН1.Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень. РН9.Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.	ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. ЗК2.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК7.Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань. СК8.Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.
2.	ПРН2.Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності. ПРН6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.	ЗК6.Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ЗК10.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. СК1.Здатність проектувати і досліджувати освітні системи. СК2.Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки. СК9.Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.
3.	ПРН3.Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію. ПРН12.Планувати і виконувати теоретичні й експериментальні дослідження у сфері освіти/педагогіки, висувати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки, дотримуватися принципів академічної доброчесності.	ЗК5.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії. СК5.Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.

III. Орієнтовний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назви модулів та тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінари	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінари	СРС
1.	Модуль I. Методолого-теоретичні	4			4	10	2			2	14

	засади науково-педагогічних досліджень.									
1.1	Наукові підходи, принципи, концепція науково-педагогічного дослідження.	2		2	6					8
1.2	Рівні і види теоретичних і практико орієнтованих науково-педагогічних досліджень.	2		2	4	2			2	6
2.	Модуль II. Технологія і методи науково-педагогічного дослідження.	12		12	30	6			6	44
2.1	Програма і технологія науково-педагогічного дослідження.	2		2	6					9
2.2	Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження.	4		4	8	2			2	10
2.3	Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження. Педагогічний експеримент.	4		4	10	4			4	15
2.4	Методи статистичного і математичного оброблення результатів науково-педагогічного дослідження.	2		2	6					10
3.	Модуль III. Організація і етапи науково-педагогічного дослідження. Академічна доброчесність.	10		10	24	4			4	20
3.1.	Організація і зміст науково-педагогічного дослідження.	6		6	12	2			2	10
3.2.	Послідовність етапів науково-педагогічного дослідження. Академічна доброчесність.	4		4	12	2			2	10
	Разом:	26		26	64	12			12	78

IV. Зміст навчальної дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1. 1.1.	<p>Модуль I. Методолого-теоретичні засади науково-педагогічних досліджень. Тема 1.1. Наукові підходи, принципи, концепція педагогічного дослідження.</p> <p><i>Зміст теми:</i> Фундаментальні принципи та основні суперечності розвитку сучасної освіти. Глобалізація освітніх процесів. Світовий освітньо-науковий простір. Відкрите освітньо-наукове середовище.</p> <p>Парадигмальний розвиток освітніх процесів і педагогічного знання. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Єдність освітнього процесу і наукового дослідження в реалізації завдань організованого освітнього середовища.</p> <p>Розвиток наукового-педагогічного знання. Методологія педагогіки. Основні положення: 1) вчення про структуру і функції педагогічного знання; 2) вихідні фундаментальні педагогічні положення (теорії, концепції, гіпотези); 3) вчення про логіку і методи педагогічного дослідження; 4) знання про способи використання отриманої інформації для вдосконалення освітнього процесу.</p> <p>Науково-педагогічне дослідження. Систематичне цілеспрямоване вивчення педагогічних процесів і явищ. Засоби і методи педагогічної науки. Вид пізнавальної діяльності (розкриття об'єктивних закономірностей освіти, навчання і розвитку).</p> <p>Наукові принципи дослідження педагогічних явищ: об'єктивності й логічної обумовленості, цілісності, вивчення в розвитку, у зв'язках і взаємодії з іншими явищами, застосування комплексу взаємодоповнюваних методів, їх відповідності предмету дослідження, розгляду процесу розвитку з позицій саморуху і саморозвитку,</p>		

	<p>обумовленого внутрішніми суперечностями. Концепція науково-педагогічного дослідження (методологічний, теоретичний і технологічний концепти). <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1,6, 23-27, 29, 31, 35, 38, 40-43, 66, 87, 119.</i></p> <p>1.2. Рівні й види теоретичних і практико орієнтованих науково-педагогічних досліджень. <i>Зміст теми:</i> Мета науково-педагогічного дослідження. Обґрунтування об'єктивних закономірностей освітньо-наукового процесу та відображення їх у практиці. Функції науково-педагогічного дослідження: описова, пояснювальна, прогностична, практична та оцінювальна. Види науково-педагогічних досліджень. Основні рівні науково-педагогічних досліджень: методологічний, теоретичний (конкретнонауковий), емпіричний. Методологічний – спрямований на розбудову педагогічної теорії з урахуванням результатів попередніх досліджень, принципів і методів аналізу педагогічних явищ. Теоретичний – із передбаченням удосконалення і розвитку понятійного апарату педагогіки, всебічного пізнання об'єкта дослідження. Емпіричний – з акцентацією на об'єкті вивчення (явищі, процесі) та опертям на результати спостереження чи педагогічного експерименту. Програма науково-педагогічного дослідження, його проектування. Поняття методів, методики і техніки педагогічного дослідження. Класифікація методів педагогічного дослідження. Типологія науково-педагогічних досліджень. Фундаментальні, прикладні. Науково-педагогічні спеціальності. Шифр педагогічної спеціальності. Особистість дослідника, його дослідницька культура. Обізнаність із актуальною і перспективною науково-педагогічною проблематикою. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 6, 27, 32-38, 51-57, 69-70, 77-80, 93, 94, 97, 99, 112, 115, 121, 160-164.</i></p> <p>Модуль II. Технологія і методи науково-педагогічного дослідження. Тема 2.1. Програма і технологія науково-педагогічного дослідження. <i>Зміст теми:</i> Поняття технології і технологічної структурованості науково-педагогічного дослідження. Концепція, програма, методика дослідження. Етапи педагогічного дослідження. 2. Визначення проблеми і теми дослідження. Розроблення структури, обґрунтування наукового апарату дослідження (мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза). 2.1. Визначення наукової новизни і практичного значення дослідницького матеріалу. Формування емпіричної частини роботи. Моделювання результатів дослідження. Написання і оформлення наукової статті. Структура наукової статті у фаховому періодичному виданні. Анотована характеристика тексту статті. Градація періодичних видань. Підготовка апробаційного виступу, оприлюднення результатів дослідження. Впровадження емпіричних результатів. Методичні рекомендації до апробації та впровадження. Умови і критерії упровадження результатів дослідження. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 11, 13, 15, 21, 24, 26, 28, 30-33, 36-39, 41-47, 153, 157.</i></p> <p>Тема 2.2. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження. <i>Зміст теми:</i> Метод науково-педагогічного дослідження. Шлях, спосіб вивчення педагогічних явищ і процесів, розв'язання науково-педагогічних проблем. Класифікації методів наукових досліджень. Індукція та дедукція у науково-педагогічних дослідженнях. Індукція – форма руху пізнання від емпіричного до теоретичного рівня, спосіб узагальнення. Шлях індуктивного виведення гіпотетичних висновків із відомих педагогічних тверджень, явищ, фактів. Дедукція – висновок, спрямований від загального до конкретного, виведений з одного чи низки тверджень. Роль дедуктивного методу дослідження у створенні поняттєвої системи педагогічного знання. Взаємозумовленість індуктивного і дедуктивного шляху пізнання та застосування у педагогічному дослідженні. 2.2. Аналіз і синтез педагогічних явищ. Взаємозв'язки та послідовність здійснення аналізу і синтезу в процесі вивчення педагогічних явищ. Аналіз – уявне або фактичне розкладення цілого на частини. Синтез – відновлення цілісності предмета педагогічного дослідження в розмаїтті його виявлення. Аналіз та синтез у теоретичному педагогічному дослідженні. Класифікація педагогічних явищ. Упорядкування і класифікація педагогічних</p>		
--	---	--	--

явищ на основі визначення їх однорідності. Умови отримання вірогідних висновків у процесі порівняння: зіставлення тільки однорідних об'єктів чи понять, порівняння предметів за суттєвими ознаками.

Абстрагування та конкретизація педагогічного явища. Абстрагування – процес уявного відокремлення певної властивості або ознаки предмета з метою більш глибокого його вивчення. Види абстракцій: узагальнювальна та ізолювальна. Педагогічна ідеалізація – граничний випадок абстрагування. Конкретизація – сходження від абстрактного до конкретного в аналізі педагогічного явища. Абстрагування, ідеалізація та конкретизація у педагогічному дослідженні.

Методи моделювання, порівняння, узагальнення. Педагогічне моделювання. Непрямий, опосередкований метод науково-педагогічного дослідження об'єктів пізнання, базований на застосування моделі як засобу дослідження. Модель – штучна система, яка відображає з певною точністю властивості досліджуваного педагогічного об'єкта. Педагогічна модель. Мета створення педагогічної моделі. Види педагогічних моделей: матеріальні та уявні (ідеальні). Ідеальні педагогічні моделі: наочно-образні, знакові (символічні), математичні (графіки, формули, програми). Евристична роль педагогічного моделювання в одержанні нових знань. Приклади моделювання педагогічних явищ.

Педагогічне порівняння. Процес зіставлення педагогічних явищ або предметів із метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також віднайдення спільного, властивого об'єктам педагогічного дослідження. Безпосереднє або опосередковане порівняння педагогічних явищ/об'єктів (через зіставлення з третім об'єктом – еталоном).

Педагогічне узагальнення – логічний процес переходу від поодинокого до загального чи від менш до більш загального педагогічного знання, форма відображення ознак і якостей педагогічних явищ.

Ідеалізація та формалізація у педагогічному дослідженні. Ідеалізація – розумова дія, пов'язана з утворенням понять про умовні педагогічні об'єкти, яких не існує в дійсності та які не відтворюються в педагогічному досліді. Процес конструювання понять про об'єкти, які в дійсності не існують, але мають прообрази в педагогічній практиці. Ідеалізовані об'єкти як граничні випадки реальних об'єктів, що обираються як засіб їх наукового аналізу та основа побудови педагогічної теорії. Мета ідеалізації – позбавити реальні педагогічні об'єкти низки притаманних їм властивостей і надати їм (уявно) певних гіпотетичних педагогічних властивостей.

Формалізація як метод пізнання педагогічних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов (наприклад, мови математики, програмування тощо).

Метод педагогічної екстраполяції – розповсюдження закономірностей або тенденцій досліджуваного педагогічного об'єкта, які спостерігаються на певному часовому інтервалі, на інший часовий інтервал. Основна функція – прогностична. У педагогічній науці й практиці застосовується в розробленні навчальних планів, програм, професіограм, кваліфікаційних характеристик. Рівні використання в педагогічних дослідженнях: якісний або описовий; кількісний або статистичний.

Уявний педагогічний експеримент. Створення ідеального об'єкту (на основі теоретичних і емпіричних знань), що співвідноситься з педагогічною дійсністю та імітує ситуацію реального педагогічного експерименту. Етапи: формулювання завдань і створення експериментальної ситуації; формування уявної моделі педагогічного експерименту; прогнозування та аналіз можливих експериментальних результатів.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 7, 9, 10, 12-17, 66-69, 71, 74, 79, 82, 89, 94, 96, 100-105.

Тема 2.3. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження. Педагогічний експеримент.

Зміст теми: Взаємозв'язок теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження. Емпіричні методи в педагогіці. Пізнання педагогічної дійсності.

Вивчення інформаційних науково-педагогічних джерел. Пошук інформаційних джерел. Види джерел: навчальна література, словники, довідники, каталоги, монографії, брошури, збірники статей, збірники матеріалів наукових конференцій, періодичні видання. Дисертації та автореферати дисертацій. Етапи роботи з науковою літературою: пошук інформації (загальне ознайомлення), оброблення (критичний аналіз, узагальнення, співставлення), обґрунтування основних напрямів власного дослідження. Укладання бібліографічного списку, його самостійне пізнавальне значення. Зворотно-хронологічне ознайомлення з літературою. Засоби накопичення наукової інформації. Правила запису вихідних даних джерела. Теоретична робота з

2.3.	<p>уточнення педагогічних понять. Спрямування на вид робіт із джерелом інформації в залежності від мети: загальне ознайомлення, виділення окремих фрагментів, детальне вивчення.</p> <p>Педагогічне спостереження. Використання як самостійного методу та складової частини інших дослідницьких методів. Розроблення програми та фіксування даних про педагогічні явища. Протокол спостережень. Особливості позитивні (надається фактичний матеріал про перебіг педагогічних процесів) і негативні (суб'єктивність інтерпретації даних, невелика кількість досліджуваних об'єктів, явищ). Види спостережень: безпосереднє та опосередковане, відкрите та приховане, неперервне та дискретне, довготривале та короткотермінове, самоспостереження.</p> <p>Методи педагогічного опитування. Бесіда, інтерв'ю, анкетування. Переваги опитування як методу збирання інформації: 1) вербальна інформація (більш багатовимірна, ніж невербальна); 2) можливість кількісного оброблення даних; 3) невеликі економічні витрати; 4) отримання інформації з різних сфер педагогічної дійсності. Використання як розвідувальних (на початку дослідження) і уточнювальних (у його підсумку).</p> <p>Інтерв'ю – метод збирання інформації у процесі усного безпосереднього спілкування.</p> <p>Переваги бесіди: живий контакт дослідника з респондентами; індивідуалізація запитань, їх варіювання, додаткові уточнення; оперативна діагностика достовірності й повноти відповідей.</p> <p>Анкетування – опитування у письмовій формі з допомогою попередньо підготовлених бланків. Структура анкети.</p> <p>Вивчення педагогічної документації та результатів педагогічної діяльності. За формою фіксації інформації документи поділяються на: письмові; архіви емпіричних даних у машиночитабельних формах; іконографічну документацію; фонетичні документи. Безпосереднє чи опосередковане відображення педагогічних, соціальних, психологічних явищ минулого (стаття, книга, огляд, акт обстеження тощо). Умовна класифікація архівних історико-педагогічних джерел: нормативні матеріали (інструкції, рішення, закони, постанови відповідних органів тощо); першоджерела освітніх установ, закладів та органів освіти (класні журнали, щоденники, творчі учнівські роботи, протоколи та стенограми зборів, конференцій тощо); вторинні документи закладів освіти (опис, аналіз та узагальнення першоджерел і власних спостережень); особисті документи (анкети, записні книжки, листи тощо); мемуари; статистичні матеріали. Порівняльно-історичний метод.</p> <p>Педагогічні документи за джерелом інформації: первинні (на основі безпосередньої реєстрації явищ та процесів, спостереження і бесід) та вторинні (як узагальнення первинних).</p> <p>Метод експертно-педагогічної оцінки. Завдання педагогічної експертизи: традиційні (кількісна оцінка об'єктів за певною ознакою, упорядкування об'єктів і їх класифікація); нетрадиційні (написання сценаріїв, визначення ймовірності наступних подій тощо).</p> <p>Особливості й умови застосування експертно-педагогічного методу: за неможливості прогнозування розвитку педагогічної системи на основі відомих законів; у разі необхідності експериментальної перевірки розвитку освітнього процесу; за наявності невизначених факторів, які не піддаються контролю; в умовах варіативності шляхів вирішення проблеми; за неповноти інформації, на основі якої приймається рішення.</p> <p>Метод експертного оцінювання «Делфі». Метод програмного прогнозування (запропонований В.М. Глушковим, поєднання методів «Делфі» та «ПЕРТ»). Метод евристичного прогнозування. Метод колективної генерації ідей («мозкова атака»). Метод кваліметрії (кількісне оцінювання).</p> <p>Педагогічне тестування. Стандартизоване вимірювання індивідуальних відмінностей, властивостей, явищ. Застосування тестових методик у вивченні педагогічної дійсності. Поєднання з педагогічним експериментом, спостереженням, опитувальними методиками. Основний метод збирання емпіричного матеріалу в дослідженнях діагностувального характеру. Основні сфери використання тестування: а) освіта; б) професійна підготовка і відбір; в) психолого-педагогічне консультування.</p> <p>Соціометрія як метод дослідження міжособистісних відносин, процесів виховання у групі. Соціометрична техніка (Дж. Моренно). Застосування у діагностуванні міжособових і міжгрупових відносин із метою їх зміни, поліпшення, вдосконалення в процесі виховання. Типологія соціальної поведінки людей в умовах групової діяльності, соціально-психологічна сумісність членів конкретних груп. Мета соціометричної процедури: а) дослідження рівня згуртованості-дифузності в групі; б) виявлення «соціометричних позицій» - співвідносного авторитету членів групи за</p>		
------	--	--	--

ознаками симпатії-антипатії; в) визначення внутрішньогрупових підсистем, згуртованих утворень; г) прогнозування розвитку освітньо-виховних процесів, особистісно-соціального виховання.

Аналіз і узагальнення провідного педагогічного досвіду. Виявлення рівня освітнього процесу, властивих йому суперечностей, нового і раціонального у практиці кращих учителів. Узагальнення інноваційного педагогічного досвіду. Критерії конструювання інноваційного досвіду: новизна, результативність, актуальність, перспективність, стабільність. Етапи аналізу педагогічного досвіду: виявлення, описання, вивчення і узагальнення. Дослідницькі прийоми (спостереження, фіксації результатів, експертної оцінки та ін.) як складові аналізу педагогічного досвіду.

Метод педагогічної герменевтики. Пояснення індивідуального творчого педагогічного процесу, який характеризується відмовою від правил та науково-категоріальних схем, зверненням до емоційно-образних трактувань предмета дослідження, характерних як для повсякденних педагогічних уявлень, так і етнопедагогіки, художньої літератури, поезії. Евристична функція художньо-образних засобів, використовуваних у педагогічному дослідженні з метою стимулювання оригінальних педагогічних рішень.

Педагогічний експеримент. Уплив дослідника на об'єкт шляхом створення штучних чи застосування реальних умов, необхідних для виявлення відповідних його властивостей. Спосіб отримання інформації про кількісні та якісні зміни показників об'єкта, внаслідок дії на нього певних керованих і контрольованих чинників (змінних). Проводять за необхідності виявлення властивостей певного об'єкта, перевірки правильності теоретичних передбачень, демонстрації явища.

Етапи педагогічного експерименту: 1) підготовчий (розроблення конкретнометодологічного (методологія педагогіки) і методичного розділів програми педагогічного експерименту, формування належних умов для проведення педагогічного дослідження); 2) реалізаційний (наочно-практична діяльність експериментатора й обстежуваних – випробування, спостереження, контроль, вимірювання змінних, управління педагогічним експериментом тощо); 3) аналізу й узагальнення результатів (перетворення експериментального факту, отриманого на попередньому етапі, у факт педагогічної науки).

Дослідження у спеціально створених педагогічних умовах шляхом внесення в нього принципово важливих змін у відповідності з поставленими педагогічними завданнями та висунутою гіпотезою. Завдання педагогічного експерименту. Встановлення співвідношення між досліджуваними педагогічними явищами, їх кількісний і якісний опис. Інтерпретація факторів впливу на освітній процес. Активний фактор (яким дослідник маніпулює в умовах педагогічного експерименту), пасивний фактор (залишається незмінним). Види педагогічного експерименту: природний та лабораторний; констатувальний (діагностувальний, контрольний), пошуковий і формувальний (перетворювальний). Структура педагогічного експерименту: паралельна, послідовна. Вимоги до підбору експериментальної та контрольної груп. Планування експерименту у відповідності до вимог вірогідності, надійності, репрезентативності отримуваних даних. Результативність педагогічного дослідження. Вибір критеріїв та параметрів оцінювання педагогічного явища.

Рекомендовані інформаційні джерела: 7, 12, 45, 48, 50-57, 78, 88, 89, 92, 99, 118, 156, 177.

Тема 2.4. Методи статистичного і математичного оброблення результатів науково-педагогічного дослідження.

Зміст теми: Використання математичних методів у науково-педагогічному дослідженні. Ймовірний характер педагогічних явищ, багатозначність зв'язків між причиною і наслідком та їх статистичні залежності. Поняття виміру як встановлення відповідності між явищами і числами. Шкали вимірювань. Генеральна статистична сукупність та вибірка одержаних у процесі спостереження кількісних даних. Ряд розподілу і його графічна ілюстрація у вигляді гістограми, полігону. Середні величини сукупності (середня арифметична, медіана, мода). Варіації і розмах варіювання. Середній квадрат відхилень (дисперсія) і середнє квадратичне відхилення. Кореляційний зв'язок між досліджуваними явищами (в шкалі порядку – ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена, у шкалі відносин чи інтервалів – коефіцієнт кореляції Пірсона). Зміст та якісна інтерпретація кількісних характеристик досліджуваного явища. Підвищення ступеня вірогідності та об'єктивності оцінки одержаних експериментально-педагогічних даних.

Рекомендовані інформаційні джерела: 56, 67, 88, 95, 134, 145, 147, 149, 151, 153, 155.

	<p>Модуль III. Організація і етапи науково-педагогічного дослідження. Академічна доброчесність.</p> <p>Тема 3.1. Організація і зміст науково-педагогічного дослідження.</p> <p>Урахування особливостей педагогічних явищ і процесів у педагогічних дослідженнях (неоднозначність перебігу; неповторність вторинного експерименту; участь у освітніх процесах осіб будь-яких вікових категорій; уможливлення об'єктивних висновків багаторазовими спостереженнями).</p> <p>2.4. Види науково-педагогічних досліджень: теоретичні та емпіричні, фундаментальні й прикладні, якісні й кількісні, історико-педагогічні, порівняльні (компаративні). Фундаментальні педагогічні дослідження. Спрямованість на розкриття сутності педагогічних явищ, пошук прихованих основ педагогічної діяльності, наукове обґрунтування педагогічної дійсності; розв'язання проблем педагогічної теорії; пізнання базисних засад функціонування педагогічних систем чи їхніх окремих елементів. Прикладні педагогічні дослідження. Зорієнтованість на вирішення проблем педагогічної практики; пошук шляхів ефективного використання базисних засад у конкретних педагогічних об'єктах. Особливості історико-педагогічних, експериментальних (емпіричних), порівняльних (компаративних) досліджень з педагогіки.</p> <p>Напрями досліджень у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальностями 011 Освітні, педагогічні науки, 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та ін.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 22, 33, 41-45, 49, 53, 55, 58, 61, 77, 79, 84, 88, 91.</i></p> <p>Тема 3.2. Послідовність етапів науково-педагогічного дослідження. Академічна доброчесність.</p> <p><i>Зміст теми:</i> Вибір та обґрунтування теми науково-педагогічного дослідження. Сутність понять: науковий напрям, наукова проблема, наукова тема. Етапи постановки (вибору) теми педагогічного дослідження. Перший етап – формулювання проблеми. На основі аналізу суперечностей досліджуваного напрямку формулюється основне питання (проблема) і в загальних рисах – очікуваний результат. Другий етап – розроблення структури проблеми. Виділяються теми, підтеми, питання. Третій етап – визначення актуальності проблеми на даному етапі розвитку науки. Обґрунтовуються вимоги до формулювання теми педагогічного дослідження та його термінологічного апарату.</p> <p>3. Аналіз стану досліджуваної проблеми. Особливості аналітичного огляду літератури з теми дослідження.</p> <p>3.1. Розроблення гіпотези науково-педагогічного дослідження. Сутність і взаємозв'язок понять «наукова ідея» і «гіпотеза». Гіпотеза дослідження – припущення, яке дає можливість на основі ряду фактів зробити висновок про існування об'єкта, зв'язку або причини явища. Воно не може вважатися доведеним. Види гіпотез у науково-педагогічних працях: описові, пояснювальні, описово-пояснювальні; теоретичні та емпіричні. Логіка формулювання змісту гіпотези. Стадії розвитку гіпотези.</p> <p>Розроблення концепції науково-педагогічного дослідження як системи взаємопов'язаних наукових положень, використовуваних дослідником для досягнення результату.</p> <p>Науковий апарат педагогічного дослідження. Формулювання мети і завдань. Вибір об'єкта, предмета дослідження. Сутність і взаємозв'язок понять «об'єкт дослідження», «предмет дослідження». Особливості їх формулювання.</p> <p>3.2. Технологія дослідження. Розроблення програми дослідження. Сутність та особливості виконання природного і лабораторного, констатувального, пошукового та формувального, зондувального і перевіркового, порівняльного і перехресного, класичного і багатофакторного педагогічних експериментів. Складові педагогічного експерименту: діагностувальний, прогностичний, організаційний, практичний, узагальнювальний, упроваджувальний етапи.</p> <p>Оброблення, узагальнення, апробація результатів дослідження.</p> <p>Формулювання висновків і пропозицій (рекомендацій) щодо подальших напрямів дослідження заявленої проблеми.</p> <p>Оформлення результатів дослідження (усне і письмове). Монографія. Наукова стаття. Препринт. Тези доповідей, матеріали наукової конференції. Правила оформлення публікацій.</p> <p>Науково-дослідна робота магістрантів, її сутність, завдання, напрями організації, завдання, форми з урахуванням специфіки вищого педагогічного навчального закладу.</p>		
--	--	--	--

	<p>Особливості написання, оформлення та захисту наукового реферату, проекту, магістерської роботи з педагогічної проблематики. Загальна характеристика цих видів робіт (формулювання теми дослідження, розроблення структури роботи, визначення актуальності досліджуваної проблеми, оформлення наукового апарату), основні вимоги до формулювання наукової новизни, практичного значення, апробації і впровадження результатів магістерського/дисертаційного педагогічного дослідження. Оформлення додатків. Бібліографічний апарат науково-педагогічних досліджень. Правила бібліографічного опису літературних та документальних джерел, наведення і оформлення цитат та бібліографічних посилань у текстах науково-педагогічних робіт. Пошук інформації у процесі виконання наукової роботи. Електронний пошук наукової інформації. Підготовка, порядок та процедура прилюдного захисту.</p> <p>Академічна доброчесність. Проблема академічного плагіату. Самоплагіат. Вимоги до оформлення прямого і непрямого цитування, аналізу наукової літератури та наукового узагальнення.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 4, 6, 8, 12, 15, 17, 19, 20, 21, 23-26, 33, 35-38, 44, 48, 50-53, 54-58, 66-69, 71, 72, 74, 77, 80, 83, 87, 91, 100, 105.</i></p>		
--	---	--	--

4.2. Плани семінарських, практичних занять (групові тьюторіали)

Груповий тьюторіал 1.

1. Обґрунтування проблеми і вибір теми дослідження.
  2. Складові Вступу магістерської роботи.
  3. Особливості оформлення висновків магістерської роботи.
  4. Методи наукового дослідження.
  5. Теоретичні методи наукового дослідження.
  6. Емпіричні методи наукового дослідження.
- Інформаційні джерела: 32, 41, 43, 47, 62, 64, 77, 78, 89, 91.

Груповий тьюторіал 2.

1. Науковий апарат магістерської роботи.
  2. Співвідношення об'єкта і предмета наукового дослідження.
  3. Рубрика «Практичне значення результатів дослідження».
  4. Рубрика «Наукова новизна результатів дослідження».
  5. Рубрика «Джерельна база дослідження».
  6. Рубрика «Апробація результатів дослідження».
- Інформаційні джерела: 12, 23, 35, 56, 90, 92, 93.

Груповий тьюторіал 3.

1. Педагогічний експеримент як метод дослідження.
  2. Констатувальний експеримент.
  3. Формувальний експеримент.
  4. Обґрунтування програми і методики дослідження.
  5. Формулювання мети і завдань дослідження.
  6. Обґрунтування гіпотези дослідження.
- Інформаційні джерела: 2-6, 35, 39, 40, 55, 65, 67, 88.

4.3. Організація самостійної роботи студентів (індивідуальні тьюторіали)

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 1.

1. Правила оформлення магістерської роботи.
2. Педагогічний експеримент як метод дослідження.
3. Науковий апарат магістерської роботи.
4. *Тести:*

1. Педагогічні дослідження поділяються на:

- А) прикладні;
- Б) загальні;
- В) відкриті;
- Г) фундаментальні;
- Д) теоретичні;
- Е) емпіричні.

2. Метод науково-педагогічного дослідження – це:

- А) шлях вивчення і опанування психолого-педагогічних процесів формування особистості;

- Б) шлях вивчення і опанування психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивних закономірностей навчання і виховання;
- В) шлях встановлення об'єктивних закономірностей навчання і виховання;
- Г) спосіб зміни об'єктивної дійсності;
- Д) спосіб доведення наукової істини.

3. Оберіть визначення поняття «педагогічне дослідження»:

- А) процес формування нових педагогічних знань;
- Б) процес формування нових педагогічних знань, вид пізнавальної діяльності, спрямований на розкриття об'єктивних закономірностей освіти, виховання і розвитку;
- В) результат науково-дослідницької діяльності;
- Г) вид пізнавальної діяльності, спрямований на розкриття об'єктивних закономірностей освіти, виховання і розвитку.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 2.

1. Теоретичні методи наукового дослідження.
2. Обґрунтування проблеми і вибір теми дослідження.
3. Рубрика «Джерельна база дослідження».
4. *Тести:*

1. Що таке магістерська робота?

- А) індивідуальне завдання науково-дослідницького характеру, що виконується на завершальному етапі фахової підготовки і є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати у розв'язанні конкретних наукових та виробничих завдань;
- Б) кваліфікаційна праця, яка готується з метою публічного захисту і отримання освітнього ступеня магістра;
- В) самостійне наукове дослідження експериментального характеру;
- Г) теоретичне наукове дослідження;
- Д) індивідуальне завдання науково-дослідницького характеру, що виконується на завершальному етапі фахової підготовки і є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати у розв'язанні конкретних наукових та виробничих завдань; кваліфікаційна праця, яка готується з метою публічного захисту і отримання освітнього ступеня магістра;
- Е) самостійна науково-дослідницька робота, яка виконує кваліфікаційну функцію.

2. Об'єкт дослідження – це:

- А) процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обирається для вивчення;
- Б) певна сукупність властивостей і відносин, яка існує незалежно від того, хто пізнає, але відображається ним, слугує джерелом необхідної для дослідження інформації;
- В) поле наукового пошуку;
- Г) процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обирається для вивчення; певна сукупність властивостей і відносин, яка існує незалежно від того, хто пізнає, але відображається ним, слугує джерелом необхідної для дослідження інформації.

3. У результаті виконання магістерської роботи мають бути сформовані такі вміння:

- А) формулювати тему, науковий і поняттєво-категоріальний апарат дослідження;
- Б) вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- В) розробляти програму, план і структуру дослідження;
- Г) розраховувати параметри дослідження;
- Д) здійснювати апробацію результатів дослідження;
- Е) використовувати теоретичні й емпіричні дослідницькі методи;
- Є) забезпечувати впровадження результатів дослідження;
- Ж) аналізувати й узагальнювати отримані дані;
- З) оформляти результати наукових досліджень у вигляді звітів, рефератів, виступів, статей;
- И) доводити результативність дослідження;
- К) змінювати загальну концепцію дослідження.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 3.

1. Структурні компоненти магістерської роботи.
2. Рубрика «Апробація результатів дослідження» в магістерській роботі.
3. Обґрунтування гіпотези дослідження.
4. *Тести:*

1. До основних наукових категорій педагогічного дослідження відносять:

- А) висновки дослідження;
- Б) тему дослідження;
- В) об'єкт дослідження;
- Г) предмет дослідження;
- Д) тенденції дослідження;

- Е) гіпотезу дослідження;
- Є) мету дослідження;
- Ж) проблему дослідження.

2. Серед методів педагогічного дослідження виділяють:

- А) педагогічний експеримент;
- Б) бесіда;
- Г) інтерв'ю;
- Д) порівняння;
- Е) визначення;
- Є) класифікація;
- Ж) узагальнення;
- З) демонстрація.

3. Мета дослідження – це:

- А) обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку;
- Б) кінцевий науковий результат, якого прагнуть досягти у процесі наукового дослідження;
- В) прагнення завершити дослідження в наміченому напрямі;
- Г) забезпечення завершеності наукового пошуку;
- Д) обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку; кінцевий науковий результат, якого прагнуть досягти у процесі наукового дослідження.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 4.

1. Складові «Вступу» магістерської роботи.
2. Послідовність етапів виконання магістерського дослідження.
3. Констатувальний експеримент.
4. *Тести:*

1. До емпіричних методів педагогічного дослідження належать:

- А) історико-логічний аналіз;
- Б) анкетування;
- В) формувальний експеримент;
- Г) педагогічний експеримент;
- Д) індукція;
- Е) тестування;
- Є) дедукція;
- Ж) аналіз педагогічної документації;
- З) уявний експеримент;
- І) абстрагування.

2. Завдання дослідження – це:

- А) уявлення про те, що потрібно зробити для досягнення мети;
- Б) конкретні шляхи, засоби досягнення дослідником поставленої мети;
- В) наукові напрями дослідження;
- Г) дослідницькі категорії.

3. Науковий апарат магістерської роботи включає:

- А) мету дослідження;
- Б) виклад основного матеріалу;
- В) аналіз наукової літератури;
- Г) об'єкт дослідження;
- Д) гіпотезу дослідження;
- Е) практичне значення результатів дослідження;
- Є) предмет дослідження;
- Ж) завдання дослідження.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 5.

1. Особливості оформлення висновків магістерської роботи.
2. Методи наукового дослідження.
3. Рубрика «Практичне значення результатів дослідження» у магістерській роботі.
4. *Тести:*

1. Вступ магістерської роботи містить такі рубрики:

- А) актуальність теми дослідження;
- Б) мета дослідження;
- В) висновки;
- Г) наукова новизна дослідження;

- Д) об'єкт дослідження;
- Е) гіпотеза дослідження;
- Є) практичне значення результатів дослідження;
- Ж) предмет дослідження;
- З) завдання дослідження;
- И) ступінь розроблення проблеми;
- К) методи дослідження;
- Л) форми дослідження;
- М) заявка на дослідження.

2. З яких елементів складається основна частина магістерської роботи?

- А) вступ;
- Б) додатки;
- В) список використаних джерел;
- Г) висновки;
- Д) ілюстрації;
- Е) презентація;
- Є) таблиці;
- Ж) розділи.

3. Завдання магістерського дослідження мають включати такі елементи:

- А) аналіз наукової літератури з проблеми дослідження;
- Б) участь у зарубіжній науковій програмі (проекті);
- В) емпіричну перевірку запропонованої системи заходів (моделі, методики) з точки зору відповідності її критеріям оптимальності й ефективності;
- Г) статистичне дослідження;
- Д) формування нової методології;
- Е) розроблення рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 6.

1. Емпіричні методи наукового дослідження.
2. Співвідношення об'єкта і предмета наукового дослідження.
3. Оформлення списку використаних джерел у магістерській роботі.
4. *Тести:*

1. Наукова гіпотеза дослідження – це:

- А) процес, який не залежить від суб'єкта пізнання;
- Б) метод розвитку наукового знання;
- В) сукупність теоретично обґрунтованих припущень, істинність яких потрібно перевірити;
- Г) категорія наукового процесу, яка зумовлює хід наукового дослідження.

2. Методи педагогічного дослідження умовно поділяють на:

- А) теоретичні;
- Б) загальні;
- В) конкретні;
- Г) емпіричні;
- Д) кількісного оброблення результатів;
- Е) умовні;
- Є) заключні.

3. Якою є оптимальна кількість розділів у магістерській роботі?

- А) два розділи;
- Б) шість розділів;
- В) чотири розділи;
- Г) три розділи.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 7.

1. Науковий апарат магістерської роботи.
2. Рубрика «Наукова новизна результатів дослідження» в магістерській роботі.
3. Формувальний експеримент.
4. *Тести:*

1. Назвіть складові, які включає в себе поняття «науково-дослідна робота студентів»:

- А) набуття високого рівня науково-дослідної роботи;
- Б) формування наукової школи;
- В) написання дисертаційного дослідження;
- Г) навчання елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;

Д) наукові дослідження під керівництвом викладача.

2. Які елементи не є складовими написання магістерської роботи?

- А) вибір теми;
- Б) обґрунтування об'єкта і предмета дослідження;
- В) інформування про зміну наукового напрямку;
- Г) тезовий виклад змісту розділів;
- Д) визначення мети, завдань і гіпотези дослідження;
- Е) відбір і аналіз наукової літератури та документальної бази;
- Є) розроблення програми, структури дослідження, складання плану;
- Ж) написання вступу;
- З) анотація зарубіжних видань;
- І) виклад теорії, методики, процесу й результатів дослідження;
- К) формування висновків і рекомендацій;
- Л) оформлення списку використаних джерел та додатків;
- М) літературне й технічне оформлення;
- Н) прилюдний захист магістерської роботи;
- О) складання комплексного кваліфікаційного екзамену.

3. Метод науково-педагогічного дослідження – це:

- А) шлях вивчення і опанування психолого-педагогічних процесів формування особистості;
- Б) шлях вивчення і опанування психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивних закономірностей навчання і виховання;
- В) шлях встановлення об'єктивних закономірностей навчання і виховання;
- Г) спосіб зміни об'єктивної дійсності;
- Д) спосіб доведення наукової істини.

Індивідуальний тьюторіал. Варіант 8.

1. Обґрунтування програми і методики дослідження.
2. Формулювання мети і завдань дослідження.
3. Оформлення додатків, таблиць, схем, рисунків у магістерській роботі.
4. *Тести:*

1. Оберіть визначення поняття «педагогічне дослідження»:

- А) процес формування нових педагогічних знань;
- Б) процес формування нових педагогічних знань, вид пізнавальної діяльності, спрямований на розкриття об'єктивних закономірностей освіти, виховання і розвитку;
- В) результат науково-дослідницької діяльності;
- Г) вид пізнавальної діяльності, спрямований на розкриття об'єктивних закономірностей освіти, виховання і розвитку.

2. Серед методів педагогічного дослідження виділяють:

- А) педагогічний експеримент;
- Б) бесіда;
- Г) інтерв'ю;
- Д) порівняння;
- Е) визначення;
- Є) класифікація;
- Ж) узагальнення;
- З) демонстрація.

3. Мета дослідження – це:

- А) обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку;
- Б) кінцевий науковий результат, якого прагнуть досягти у процесі наукового дослідження;
- В) прагнення завершити дослідження в наміченому напрямі;
- Г) забезпечення завершеності наукового пошуку;
- Д) обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку; кінцевий науковий результат, якого прагнуть досягти у процесі наукового дослідження.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю.

Методи усного контролю: індивідуальне опитування (індивідуальний тьюторіал), фронтальне опитування (груповий тьюторіал); *методи письмового контролю:* поточне письмове тестування; методи

комп'ютерного контролю: комп'ютерне тестування; методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік. Залік виставляється на основі поточної успішності й оцінюється максимально у 100 балів, а саме: поточний модульний контроль та бали за виконання залікового завдання.

Систему рейтингових балів різних видів контролю та порядок їх переведення в національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкали представлено в наведеній нижче таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни (Додаток А)

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

- Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Монографія. Київ: Знання України, 2008. 819 с.
- Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи: Монографія. Київ: Знання України, 2011. 1099 с.
- Андрущенко В.П. Феномен освіти: У 5-ти кн. Кн. 3. Екзистенційний простір освіти: Монографія. Суми: Університетська книга, 2020. 500 с.
- Андрущенко В.П., Дем'яненко Н.М. Феномен педагогічної інноватики в науково-теоретичному обґрунтуванні й освітній практиці (концептуальні засади, результати і перспективи магістерського Проекту «Інноваційні авторські освітньо-виховні системи»). Інноваційні авторські освітньо-виховні системи: досвід учителів України: науково-методичний посібник; за заг. ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. С. 12-32.
- Бахов І.С. Міжкультурний підхід у підготовці сучасного компетентного фахівця: [вища школа]. *Освіта Донбасу*. 2011. № 4. С. 60-63.
- Бех І.Д. Рефлексія в духовному саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний журнал АПН України*. 2012. № 1. С. 30–37.
- Бех І.Д. «Я» як джерело духовного саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія : науково-теоретичний та інформаційний журнал АПН України*. 2011. № 3. С. 5–16.
- Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
- Бойко А.М. Виховання людини: нове і вічне. Полтава: Техсервіс, 2006. 568 с.
- Бойко А.М. Педагогічна україністика: науково-методичний посібник. Київ-Полтава: Salutis, 2019. Ч. 1. 70 с.
- Бойко А.М. Педагогічна україністика: науково-методичний посібник. Київ-Полтава: Salutis, 2020. Ч. 2. 84 с.
- Бойко А.М. Упровадження педагогічної інноватики в практику виховання: Монографія. Полтава: ПНПУ, 2011. 384 с.
- Бойко А.М., Дем'яненко Н.М. Методологія, теорія, практика - єдина система. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*: зб. наук. пр. Мукачево: Вид-во МДУ, 2019. Вип. 2 (10). С.15-19.
- Боришевський М.Й. Проблема самоактивності особистості: сутність, сучасний стан, перспективи дослідження. *Інститут психології ім. Г.СМ. Костюка – 60 років: Наук. Зап. Інституту психології ім. Г.СМ. Костюка АПН України*. Київ, 2006. Вип.25. С. 106-118.
- Вища освіта в Україні: навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. Київ: Знання, 2005. 327 с.
- Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
- Воротіна Л.І., Воротін В.Є., Гуткевич С.О. Магістерська робота: методика написання і захисту: навч. посібник. Київ, 2004. 81с.

18. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (Наказ МОН України від 14.08.2013 № 1176) [Електронний ресурс] / 2013. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
19. Дем'яненко Н.М. Європейський вектор проектування підготовки національних педагогічних кадрів. *Вища освіта України*. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». 2012. Т. 1. С. 185-197.
20. Дем'яненко Н.М. Індивідуальний супровід професійного зростання фахівця (тьюторство). *Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти)* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 87-122.
21. Дем'яненко Н.М. Інноваційні підходи до підготовки педагогічних кадрів. *Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Педагогічні науки*. Полтава, 2012. Вип. 54. С. 46-54.
22. Дем'яненко Н.М. Інноваційні трансформації освітнього простору педагогічного університету. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка*; гол. ред. Носко М.О. Чернігів: ЧНПУ, 2015. Вип. 130. С. 20-25.
23. Дем'яненко Н.М. Контекстність підготовки майбутнього педагога: теоретичні підходи, напрями реалізації. *Проблеми освіти*. 2012. №70. Ч. 1. С. 36-42.
24. Дем'яненко Н.М. Наукова школа і персоніфікований досвід у світовому освітньому вимірі: навчальна програма. *Навчально-методичний комплекс фахової підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 011 Науки про освіту (Педагогіка вищої школи) за контекстно-тьюторською технологією (спеціалізації «Андрогогіка», «Тьюторство»)* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Ч. II. С. 200-215.
25. Дем'яненко Н.М. Наукова школа і персоніфікований досвід у світовому освітньому вимірі. *Засоби діагностування якості підготовки фахівців. Загальноуніверситетські бакалаврські й магістерські програми. Магістратура 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи. Андрогогіка. Тьюторство) (накети індивідуальних та групових тьюторіалів, тестових завдань, комплексних контрольних робіт): навчально-методичний посібник* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. С. 256-258.
26. Дем'яненко Н.М. Парадигмальний вимір розвитку вищої школи в Україні (XIX – початок XXI ст.). *Рідна школа*. 2017. № 9-10. С. 56-62.
27. Дем'яненко Н.М. Парадигмальний підхід в історії вищої школи України (XIX – початок XXI ст.). *Модернізація вищої освіти в Україні і світі: колективна монографія* / Акад. пед. наук України; Ін-т вищої освіти АПН України; [за заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового, М.Ф. Степка]. Харків: Вид-во НУА, 2009. С. 46-61.
28. Дем'яненко Н.М. Педагогічна освіта: зміна пріоритетів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Педагогіка*. 2015. № 1 (1). С. 20-25.
29. Дем'яненко Н.М. Підготовка педагогічних кадрів: пошук інноваційної моделі. *Рідна школа*. 2012. № 4-5. С. 32-38.
30. Дем'яненко Н.М. Світові тенденції розвитку вищої освіти: диверсифікація магістратури. *Проблеми освіти: науковий зб.* 2010. Вип. 63. Ч. 1. С. 18-24.
31. Дем'яненко Н.М. Сутність і зміст феномену «наукова школа». *Літопис сучасної науки й освіти України: Наукові школи, авторські системи і концепції* / ред. колегія В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.М. Топузов [та ін.]. Київ: Альфа-Віта, 2018. С. 12-13.
32. Дем'яненко Н.М., Бойко А.М. Педагогічна інноватика: від термінологічного обґрунтування до критеріїв упровадження. *Проблеми освіти: наук. зб.* / М-во освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. Київ, 2014. Вип. № 78, ч. 1. С. 19-26.
33. Дем'яненко Н.М., Смікал В.О. Організація експериментальної діяльності (015 Професійна освіта). *Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти)* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова ; Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 217-249.
34. Дем'яненко Н.М., Кравченко І.М., Смікал В.О. Методологія наукового дослідження: навчальна програма. *Навчально-методичний комплекс фахової підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 011 Науки про освіту (Педагогіка вищої школи) за контекстно-тьюторською технологією (спеціалізації «Андрогогіка», «Тьюторство»)* / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; за ред. Н.М. Дем'яненко. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – Ч. I. – С. 144-165.
35. Дідківська О. Компетентнісна модель конкурентоспроможності випускників навчальних закладів системи професійної освіти. *Демографія та соціальна економіка*. 2014. № 2. С. 231-243.
36. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник, 3-тє видання, виправлене. Київ: Академвидав, 2015. 352 с.
37. Драйпер Г., Вос Дж. Революція в навчанні; перекл. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 942 с.
38. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком інтер, 2008. 1040 с.

39. Жигайло Н. Психологічні проблеми адаптації студентів-першокурсників і шляхи їх вирішення. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 4. С. 107-112.
40. Закон України «Про освіту». Київ, 2017.
41. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. № 1556 –VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
42. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Редакція від 16.07.2019 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
43. Інноваційні авторські освітньо-виховні системи: досвід учителів України: Науково-методичний посібник / наук. обґрунтування, заг. ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 353 с.
44. Інформаційно-комунікаційні технології для педагогічних працівників (Практичний курс) / укл. Покришень Д.А., Закревська Є.С., Корнієць О.М., Літош Ю.М., Ракута В.М., Тихоненко О.О. Чернігів: ЧОППО імені К.Д.Ушинського, 2011. 62 с.
45. Клименко В. В. Психологія творчості. Київ, 2006. 480 с.
46. Козієвська О. Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід та українські перспективи. *Вища школа*. 2012. № 7. С. 30–39.
47. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: «Кл.С.», 2004. 112 с.
48. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2009. 206 с.
49. Кушнарєнко Н.М., Удалова В.К. Наукова обробка документів: підручник. Київ, 2003. 328 с.
50. Лозова В.І. Педагогічний експеримент. *Актуальні питання навчання та виховання особистості*: зб. наукових статей. Харків, 2008. Вип. 2.
51. Луговий В.І., Дем'яненко Н.М., Майборода В.К.. Програма кандидатського іспиту зі спеціальності 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, Інститут вищої освіти НАПН України, 2010. 36 с.
52. Луговий В., Таланова Ж. Наука в університетах, університети в науці у світовому дослідницькому просторі. *Вища освіта України*. 2017. № 1. С. 42-50.
53. Майборода В.К. Методика підготовки і оформлення рукопису та автореферату дисертації. Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2012. 228 с.
54. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
55. Мариновська О.Я. Педагогічна інноватика. Менеджмент інновацій: Навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. 504 с.
56. Методичні рекомендації до написання і оформлення магістерських робіт / автор.-упор. Н.М. Дем'яненко, І.М. Кравченко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 113 с.
57. Методологія і методи науково-педагогічних досліджень: навчальна програма і методичні рекомендації / Н.М. Дем'яненко, І.М. Кравченко, В.О. Смікал; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 50 с.
58. Методологія і організація наукових досліджень: програма курсу (для магістрів) / Київський національний торговельно-економічний ун-т / уклад. С.В. Синяков. Київ: КНТЕУ, 2003. 22 с.
59. Навчально-науковий комплекс освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; Дем'яненко Н.М., Акініна Н.Л., Булда А.А., Кравченко І.М., Кухар Л.О., Смікал В.О.; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 265 с.
60. Наукові школи Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова / Ред. В.П.Андрущенко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. 580 с.
61. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. О.М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2001.
62. Основи методології та організації наукових досліджень. Навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А.Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
63. Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / Н.В. Гнасевиц, Т.В. Гончарук, М.І. Гурик [та ін.]; за заг. ред. Т.В. Гончарук. Тернопіль: Крок, 2014. 273 с.
64. Основи наукових досліджень: методологія, організація, оформлення результатів: навчальний посібник / Головій В.М., Кузькін Е.Ю., Піддубна Л.В., Кузьменко В.М., Ярмак О.В. Київ: Хай-Тек Прес, 2010. 344 с.
65. Основні напрями досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні. Київ: НАПН, 2011.
66. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
67. Педагогічний словник / за ред. М.Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
68. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогі: Підручник / Під заг. ред. А.М.Бойко. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 576 с.
69. Програма кандидатського комплексного іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти) / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; Кафедра педагогіки і психології вищої школи; автори-укладачі: Н.М. Дем'яненко, В.О. Смікал. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 22 с.
70. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. Київ, 2003. 116 с.

71. Руснак І., Романюк С. Магістерська робота з педагогіки: навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2005. 208 с.
72. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти: монографія / авт.: О.П. Воробйова, М.В. Гриценко, В.І. Луговий, О.Ю. Оржель, О.М. Слюсаренко, А.В. Ставицький, Ж.В. Таланова, В.П. Ткаченко, К.А. Трима; за ред. В.І. Лугового, Ж.В. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. 229 с
73. Святенко Ю.О. Тренінг особистісного зростання: Навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. 112 с.
74. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень. Київ: РНКЦ "ДНІТ", 2000. 259 с.
75. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч.посіб. Київ: Вища школа, 2005. 239 с.
76. Соловей М.І., Спіцин Є.С., Потапенко К.К., Шалік З.М. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів: посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ, 2004. 143 с.
77. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2007. 317с.
78. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр. Київ, 2021.
79. Тєслук В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект: Монографія. Київ, 2016. 211 с.
80. Туриніна О.Л. Психологія творчості: навчальний посібник. Київ: МАУП. 2007. 156 с.
81. Тушева В.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.
82. Федорчук В.М. Тренінг особистісного зростання: навчальний посібник. Київ: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 250 с.
83. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. Київ, 2007. 230 с.
84. Demyanenko Natalya. A pedagogical university in the context of a competence-based method of approach. *European applied sciences*. Stuttgart, Germany, 2013. # 3-4. С. 77-80.
85. Demjanienko N. Ewolucija paradygmatu pedagogiki w historii szkolnictwa wyzszejo Ukrainy (XX-XXI wiek). *Nauczyciel wobec szans i zagrozen edukacyjnych XXI wieku*; [pored. HalinyGajdamowicz]. Krakow: Impuls, 2009. S. 275-282.
86. Demyanenko Natalia. "Innovative author's education systems": a scientific project at National Pedagogical Dragomanov University. *Рідна школа*. 2020. № 1. С. 32
87. Demyanenko N.M. Internationalization of the educational and scientific space at pedagogical university. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development: the collective monograph* / Demyanenko N.M., Benera V.E., Kolyadenko S.M., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Smikal V.O. / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. P. 11-27.
88. Demyanenko N. Pedagogical innovation in the educational space of university. *Science and Education a New Dimension / Pedagogy and Psychology*, III (26), Issue: 50, BUDAPEST, 2015. P. 22-27.
89. Demyanenko Natalia. Stosunki wychowawcze nauczyciel – uczen w szkole ogolnokształcacej: problem klasyfikacji. *Uczen w obec szans I zagrozen edukacyjnych XXI wieku* / pod red. Haliny Gajdamowicz. Lodz: Wydawnictwo Uniwersytetu Lodzkiego, 2010. S. 28-37.
90. Demyanenko N.N. The conception of professional approach in the preparing of a teacher of higher educational establishment. *Innovation in academic education - higher education in the process of change*. Warsaw, 2009. P. 23-27.
91. Demyanenko N. The principle of university autonomy in substantiation of the idea and the world experience. *Magyar Tudományos Journal* (Budapesht, Hungary). 2017. № 7. P. 43-48.
92. Demyanenko N.M., Benera V.E., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Smikal V.O. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development: the collective monograph* / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. 160 p.
93. Demyanenko N.M. University autonomy as a condition for the internationalization of higher education: Ukrainian historical practices and current challenges. *The World Space of Higher Education: Trends in Internationalization and Development: the collective monograph* / Demyanenko N.M., Benera V.E., Kravchenko I.M., Lomakovych V.Ya., Smikal V.O. / Edited by N. Demyanenko. Warsaw: RS Global Sp. Z O.O., 2020. P. 69-83.
94. Demyanenko Natalia. Educational innovation studies as a complex system. *Interdisciplinary studies of complex systems. Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2020. № 16. P. 87-101. (Indexed by Web of Science Core Collection). <https://doi.org/10.31392/iscs.2020.16.087>

Додаткові

95. Бєх І. Своєрідність художньої творчості особистості: психологічні акценти. *Мистецтво та освіта*. 2012. № 1. С. 20–21.
96. Бойко А.М. Концептуальні основи особистісно-соціального виховання. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні*, 1992 - 2002. Харків, 2002.
97. Бойко А. Парадигмальні напрями виховання: варіанти вибору. *Рідна школа*. 2001. № 3. С. 7-10.
98. Бойко А.М., Дем'яненко Н.М. До обґрунтування методології сучасного педагогічного знання. *Проблеми освіти: наук. зб. / М-во освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти*. Київ, 2013. Вип. № 77, ч. 2. С. 11-16.
99. Вєлитченко Л.К. Психологічна структура взаємодії. *Коломінські читання: матер. II Міжнар. наук. форуму, присвяченого пам'яті докт. психол. наук, проф. Н.Л. Коломінського*, м. Київ, 19 лютого 2008 р. / МАУП; гол. ред. М.Ф. Головатий; відп. ред. О. Л. Туриніна. Київ: Персонал, 2009. С. 53–60.

100. Давиденко А.А. Творчість як процес гармонізації системи. *Педагогіка і психологія: наук.-теорет. та інформац. журн. НАПН України*. 2011. № 4. С. 78–85.
101. Дем'яненко Н.М. Контекстність освітнього простору вищої школи: рівень магістратури. *Вища освіта України*. 2013. № 1. С. 50-56.
102. Дем'яненко Н.М. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. № 2 (4). С. 256-265.
103. Дем'яненко Н.М. Підготовка педагогічних кадрів: пошук інноваційної моделі. *Рідна школа*. 2012. № 4-5. С. 32-38.
104. Дем'яненко Н.М. Статут Історико-педагогічної Асоціації Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. *Історико-педагогічні студії: наук. часопис / НПУ імені М.П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. Вип. 1. С. 98-102.
105. Дем'яненко Н.М. Трансформування освітнього простору педагогічної магістратури. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. пр. Харків: НТУ «ХП», 2015. Вип. 42 (46). С. 233-243.
106. Дем'яненко Н.М., Бойко А.М. Проекти вищої педагогічної освіти в Україні першої половини XIX ст. *World Science. Multidisciplinary Scientific Edition*. № 3(55). Vol. 3, March 2020. P. 34-42.
107. Дем'яненко Н.М. Сутність і зміст феномену «наукова школа». Круглий стіл «Наукова школа у світовому освітньому просторі», 26 жовтня 2016 р. Восьмий Міжнародний форум «Інноватика в сучасній освіті», Київ, 25-27 жовтня 2016 р. *Освіта*. № 48-50, 30 листопада – 7 грудня 2016 р. С. 5.
108. Рижак Л. Система освіти в Україні та її перспективи: філософський аналіз. *Вісник Львівського університету. Філософські науки*. 2004. Вип. 6. С. 16–26.
109. Сидоренко С. Формування Європейської зони вищої освіти. *Вища освіта України*. 2004. №1.
110. Сухомлинська О.В. Методологія історико-педагогічного дослідження. Педагогічна і психологічна науки в Україні. Київ: Педагогічна думка, 2007. Т. 1. С. 36-51.
111. Таланова Ж.В. Докторська підготовка у світі та Україні. Київ: Міленіум, 2010. 476 с.
112. Теорія і практика наукових досліджень: метод. рек. до виконання курсових, дипломних та магістерських робіт для бакалаврів, студ. та магістрантів ВНЗ / Кам'янець-Подільський держ. ун-т / Наталія Олексіївна Урсу (авт.-упоряд.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. ун-т. Інформаційно-видавничий відділ, 2004. 33с.
113. Тормоса Ю.Г. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ, 2003. 76 с.
114. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2004. 208 с.
115. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав. 2010. 456 с. - Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/412096.pdf
116. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ, 2006. 240 с.
117. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ, 2008. 310 с.
118. Alla Boyko. Der hervorragende nationale padagoge und patriot der Ukraine Hryhoij Waschtschenko. Kyjiv-Munchen: BoD, 2019. 192 с.
119. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. 366 p.
120. Demyanenko N.M. The idea of “lifelong learning” in the global educational space: history, projection into perspective. *Section I. Lifelong learning: civilizational dimension, Ukrainian experience. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 27-41. <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-1>*
121. Demyanenko N.M. Stages of formation, content and current conditions of training pedagogical staff for adult education (andragogues and hierogogues) in Ukraine (experience of the Department of Pedagogy and Psychology of the Higher School, National Pedagogical Drahomanov University, Kyiv, Ukraine). *Section I. Lifelong learning: civilizational dimension, Ukrainian experience. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 42-57. <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-2>*
122. Demyanenko N.M. The integrated technology of situation simulation in organizing educational environment. *Section III. ANDRAGOGICAL TECHNOLOGIES IN ORGANIZING EDUCATIONAL ENVIRONMENT. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 111-129. <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-6>*
123. Demyanenko N.M. Hierogogy in socio-cultural and scientific dimensions. *Section VI. HIEROGOGY IN THE SYSTEM OF LIFELONG LEARNING. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 329-343. <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-12>*
124. Demyanenko N.M. Features of developing the Regulations and Program of the Institute of the elderly people (third age). *Section VI. HIEROGOGY IN THE SYSTEM OF LIFELONG LEARNING. Lifelong learning: trends, challenges, prospects: the collective monograph / edited by N. Demyanenko, V. Benera. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2021. P. 344-366. <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-13>*

125. Demyanenko Natalia. "Innovative author's education systems": a scientific project at National Pedagogical Dragomanov University. *Рідна школа*. 2020. № 1. С. 32-37.
126. Demyanenko Natalia. Tutoring as pedagogical action and new profession: systematic approach to the problem (Тьюторинг як педагогічна дія і нова професія: системний підхід до проблеми). *Вища освіта України*. 2020. №2. С. 59-66.
127. DEMYANENKO Natalia, ILLIUSCHENKO Serhii, POVIDAICHYK Mykhailo, DOROSH Tetiana (2021). The Problem of Developing the Reflexivity of Future Specialists in Social and Humanistic Sciences in the Context of Postmodernism. *Postmodern Openings*. Volume 12. Issue 4. P. 171-183. <https://doi.org/10.18662/po/12.4/>
128. Peter Scott, "Globalization in Higher Education: Challenges for the 21st Century," *Journal of Studies in International Education*, 4 (Spring, 2000), pp. 3-10.
129. Philip G. Altbach, "Higher Education and the WTO: Globalization Run Amok," *International Higher Education*, No. 23 (Spring, 2001), pp. 2-4.
130. Mettinger A. Higher Education Governance in Austria : I2nd International Conference "European integration of Higher Education of Ukraine in the context of Bologna process» (November, 7, 2013, Kyiv, Ukraine) [Electronic resource]. URL: http://www.ihed.org.ua/images/pdf/7_11_2013_1.pdf.
131. Estermann T. Setting the context: University Autonomy & Funding in Europe: ATHENA Workshop Ukraine "Fostering Sustainable and Autonomous Higher Education Institutions», 6 November 2013 [Electronic resource]. URL: <http://www.eua.be/events/past/2013/ATHENA-Workshop-Ukraine/Presentations.aspx>.
132. Bucharest Communiqué "Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area", Bucharest, on 26 and 27 April 2012. [Electronic resource]. URL: [http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bucharest%20Communiqué%202012\(1\).pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bucharest%20Communiqué%202012(1).pdf).
133. ECTS Users' Guide. European Communities, 6 February 2009. [Electronic resource]. URL: ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf.
134. Education at a Glance 2014: OECD Indicators. Glossary. OECD, 2014 [Electronic resource]. URL: www.oecd.org/.
135. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth: Communication from the European Commission, Brussels, 3.3.2010. COM (2010) 2020 final. 34 p. [Electronic resource]. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.
136. European University Association: Governance & Autonomy. [Electronic resource]. URL: <http://eua.be/eua-work-and-policy-area/governance-autonomy-and-funding/governance-autonomy.aspx>.
137. European University Association: University Autonomy in Europe. [Electronic resource]. URL: <http://www.university-autonomy.eu>.
138. Global Education Digest 2014: Comparing Education Statistics across the World. UNESCO Institute for Statistics. [Electronic resource]. URL: www.uis.unesco.org/.
139. Governance of higher education institutions in the European Higher Education Area / Council of Europe, Committee on Culture, Education and Media, Doc. 12964, 23 June 2012. [Electronic resource]. URL: <http://www.assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewPDF.asp>.
140. Guidance documents to those producing diploma supplements. V. Glossary. [Electronic resource]. URL: ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ds/ds_en.pdf.
141. Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces / Jurgen Kohler and Josef Huber (eds.), Sjur Bergan (editor). Strasburg: Council of Europe Publishing, 2006. 221 p.
142. Higher Education Governance in Europe. Policies, structure, funding and academic staff. Brussels: Eurydice, 2008. 147 p.
143. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO. [Electronic resource]. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.
144. International Standard Classification of Education: Fields of Education and Training 2013. ISCED-F 2013 / UNESCO. [Electronic resource]. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-37c-fos-review-222729e.pdf>.
145. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (Text with EEA relevance) [Text] // Official Journal of the European Union, 6.5.2008. C 111/1-7.
146. Supporting growth and jobs – an agenda for the modernization of Europe's higher education systems. Communication from the European Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, XXX. COM (2011) 567/2. {SEC(2011) 1063}. 16 p. [Electronic resource]. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>.
147. Terminology of European education and training policy. A selection of 100 key terms. European Centre for the Development of Vocational Training, 2008. [Electronic resource]. URL: www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4064_en.pdf.
148. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). European Communities, 2008. [Electronic resource]. URL: www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf.
149. UNESCO Institute for Statistics Online Education Glossary. [Electronic resource]. URL: www.uis.unesco.org/glossary/
150. University Autonomy in Europe II. The Scorecard / by Thomas Estermann, Terhi Nokkala & Monika Steinel. EUA, 2018. 81 p. [Electronic resource]. URL: <http://eua.be/publications/eua-reports-studies-and-occasional>

papers.aspx.

Інтернет-ресурси

151. <http://osvita.ua/legislation/other/4406/>

152. <http://www.nbu.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

153. <http://www.mon.gov.ua>

154. <http://nplu.org/> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

155. <https://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека НАПН України імені В.О. Сухомлинського

Навчально-методична карта
дисципліни „ НАУКОВИЙ СЕМІНАР”,
ВСЬОГО – 90 год., з них: семінарські - 26 год; самостійна робота – 64 год.

Тижде н ь	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX
Модулі	МОДУЛЬ 1					МОДУЛЬ 2							МОДУЛЬ 3						
Назви модулів	Методолого-теоретичні засади науково-педагогічних досліджень. (30 балів)					Технологія і методи науково-педагогічного дослідження. (40 балів)							Організація і етапи науково-педагогічного дослідження (30 балів)						
Теми лекцій																			
Теми семінар ських	С1. (2 год) Наукові підходи, принципи, концепція науково-педагогічного дослідження. (5 балів)		С2. (2 год) Рівні і види теоретичних і практико-орієнтованих науково-педагогічних досліджень. (5 балів)		С3. (2 год) Програма і технологія науково-педагогічного дослідження. (5 балів)		С4. (4 год) Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження. (5 балів)		С5. (4 год) Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження Педагогічний експеримент (5 балів)		С6. (2 год) Методи статистичного і математичного оброблення результатів науково-педагогічного дослідження. (5 балів)		С7. (6 год) Організація і зміст науково-педагогічного дослідження. (5 балів)				С8. (4 год) Послідовність етапів науково-педагогічного дослідження. Академічна доброчесність. (5 балів)		
Самос- тійна робота	САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 1. 10 балів					САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 2. 10 балів							САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 3. 10 балів						
Види контрол ю	МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1. 10 балів					МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2. 10 балів							МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 3. ККР 10 балів						
Форма контрол ю	ЗАЛІК																		